

ΚΟΡΙΝΝΑ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΛΑΜΠΡΟΣ ΕΝΥΓΑΛΗΣ

Συνδρομή Ετήσια: Έν' Ἑλλάδι φρ. 8. ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 12. — Ἐκαστον φρλ. τιμᾶται λ. 10. — Γράφατον Κ ο ρ ι ν ν ῆ ς, ἐν τῷ τυπ. τῆ ς Κο ρ ι ν ν ῆ ς. — Αἱ τὸ περιοδικὸν ἀφορῶσαι ἐπιστολαὶ διευθύνονται πρὸς τὴν ἐκδοτὴν.

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΧΡΗΣΤΟΣ ΧΙΩΤΗΣ

ΠΕΡΙ ΑΝΑΤΡΟΦΗΣ

Επιστολὴ Ν. Θωμασαίου πρὸς Αἰμύλιον Τυπάλδον

Συνήχ. ἐδί σελ. 158

Ὡς πρὸς τὰς τροφὰς εἶναι περιττὸν νὰ γνωματευσω, ὅτι δηλαδὴ αἱ φυτικαὶ ἐν τῷ στομάχῳ τοῦ βρέφους ἀρμόζουσι μᾶλλον τῶν λοιπῶν στερεῶν, ὅτι ἡ χρῆσις τῆς ζαχαρέως, τοῦ γάλακτος, τοῦ καφφέ καὶ τῶν γλυκισμάτων εἶναι δηλητήριον. Πρὸ πάντων ὁμως μὴ συνειθίζετε τὸν καφφέ, καθ' ὅσον εἰς αὐτὸ εἶναι πρᾶγμα ἀνωφελές καὶ κινυῶδες ἐλάττωμα. Ἡ ἀγάπη τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς, ἐπεὶ εἶναι ἀκραιφνῆς ὀφείλει, καθὼς πᾶσα ἄλλη ἀγάπη, νὰ εἶναι ἰσχυρὰ καὶ ὑπ' αὐτῆς τῆς ἰδίας νὰ ἐξουσιάζηται. Ὅθεν ἐπεθύμουν, ὅπως ἡ Ἐλοῖζα συνειθίζεται εἰς οἰονδήποτε εἶδος φαγητοῦ, δηλαδὴ ἀνόστου ἢ ἀπλοῦ ἢ καὶ ἐνός μόνου, ἵνα μάθῃ, ὅπως εὐχαριστῆται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, πλὴν ὑγιούς. Ὑμεῖς εἰσθε ὀλίγοι ἐν τῇ ὑμετέρα οἰκογενείᾳ καὶ σύμφωνοι καὶ δύνασθε νὰ ἀκολουθήσητε μετὰ σταθερότητος οἰανδήποτε μέθοδον, ἣτις σᾶς εὐαρεστεῖ. — Καθ' ὅλους τοὺς καιροὺς καὶ κυρίως ἐν τῷ ἡμετέρῳ, ὁ ἰδιωτικὸς βίος εἶναι τόσοσ ποικίλος, τόσοσ θυελλῶδες προβαίνει τὸ μέλλον, τόσοσ τύραννοι ἀποβαίνουσιν αἱ ψευδεῖς ἀνάγκαι, ὥστε εἶναι μεγίστη εὐεργεσία τὸ νὰ ἐλευθερωθῇ ὅσον τὸ δυνατόν ἐξ αὐτῶν. Ἡ ἀπλότης τῶν τροφῶν εἶναι συνάμα καὶ ὑγεία καὶ ἀρετὴ, καὶ ὅστις μανθάνει τὴν τέχνην τοῦ νικᾶν τὰ μικρὰ πράγματα, θέλει γνωρίσει νὰ γίνηται κύριος τῶν μεγάλων, θὰ ἔχη δὲ ἐλευθερώτερον, σταθερώτερον καὶ ἥττον ἐνοχλητικὸν τὸν βίον. Καὶ ἡ τέχνη τοῦ νικᾶν εἰς τὴν γυναῖκα εἶναι σχεδὸν ἀναγκαιοτέρα ἢ τῷ ἀνδρὶ· καθ' ὅσον ἡ μὲν ἀδυναμία ἐνισχυεταὶ διὰ τῆς ἀπαρνήσεως, ἡ δὲ ἀγάπη τρέφεται διὰ θυσιῶν.

Συνέθιζον τὴν ὑμετέραν Ἐλοῖζαν, ὅσον τὸ

δυνατὸν, εἰς τὸν ἀνοικτὸν ἀέρα, εἰς τὴν εὐχάριστον θεῶν τοῦ φωτός, εἰς τοὺς δροσίζοντας ἀέρας τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν ἐλευθερὰν ἀναπνοὴν τῶν πεδιάδων, εἰς τὸ θέαμα τῆς εὐδαίμονος φύσεως. Ἀπόσυρον αὐτὴν, ὅσον δυνατόν, μακρὰν τῶν δυσωδῶν ἐκείνων τῆς Βενετίας ἀτραπῶν, ἐξ ἐκείνων τῶν μικρῶν σκοτεινῶν οἰκιῶν καὶ ἐξ ἐκείνου τοῦ ξηροῦ ἀέρος. Διατήρησον τὰ παράθυρα τῆς αἰθούσης κεκλεισμένα, προτίμησον δι' αὐτὴν τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ὄροφὴν τῆς ὑμετέρας οἰκίας, μὴ ἐγκαταλείψῃς αὐτὴν νὰ μαρανθῇ, ὡς ἄνθος ἀπὸ τὸν ἥλιον τοῦ Ἰουλίου, ὑπὸ πνιγροῦ καπνοῦ θερμάστρας (stufa) ἢ ὑπὸ ἀναπνοῆς πολλῶν ἀνθρώπων· ὅταν δὲ δὲν δύνησθε νὰ φέρητε αὐτὴν εἰς τὴν ἐξοχὴν, ὀδηγεῖτε εἰς εὐρύχωρον πλατεῖαν, εἰς κῆπον ἢ εἰς τὴν θάλασσαν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ κακοδιαθεσία ἐκείνη, ἣτις προξενεῖται ἐκ τῆς θαλάσσης, ἴσως δὲν θέλει δυσαραεστήσῃ αὐτὴν οὐδεμίαν ἡμέραν, οὕτως θέλει μάθῃ νὰ μὴ φοβῆται τὰ κρουολογήματα καὶ τὰ ρεύματα. Τοιοῦτοτρόπως διηνεκῶς καθαριζομένη ὑπὸ τοῦ ζωοδότου ρεύματος καθαροῦ ἀέρος, ἀποθήσεται κατὰ μὲν τὸ σῶμα ἰσχυρὰ, κατὰ δὲ τὴν ψυχὴν γαλήνιος.

Ἡ διάθεσις τῆς ψυχῆς τοῦ παιδίου ἢ τοῦ ἀνδρὸς, ὀξύθυμος ἢ ἱλαρὰ, νομίζω ὅτι πηγάζει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐκ τοῦ φόβου ἢ ἐκ τῆς χαρᾶς τῆς προερχομένης ἐκ τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα πρῶτα πλήττουσι τὴν αἴσθησιν αὐτοῦ. Ἀνὰ πάσας τὰς ἡλικίας, ἐξαιρέτως δὲ ἐν τῇ νηπιώδει, αἱ πρῶται ἐντυπώσεις εἰσὶ βαθεῖαι καὶ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος ἐνίοτε ἀνίατοι. Τὴν ἔμφυτον ἀντίστασιν, κατ' ἐμὲ, ἦν τινα πειρῶμαι, ὅπως ἀποδείξω δι' ἔργων καὶ λόγων, τὴν εὐφροσύνην τῶν διαθέσεων τῆς φυχῆς καὶ τὴν εἰρήνην τῶν σκέψεων ἐν μέρει ἀπορίδω εἰς ὑελώδεις σφαῖρας, αἵτινες ἀποκαθίστων σκιερὰν

τὴν ὑπὸ τοῦ πάππου μου οἰκοδομηθεῖσαν οἰκίαν, ἐν ἣ ἐγεννήθη καὶ ἦν ἐτι ἀναμιμνήσκομαι.

Βέβαιον εἶναι ὅτι, ἐὰν ἀντικείμενα, ὑπὸ μητρὸς ἀρθέντα ἐγκυμονούσης, ἐπιδρῶσι τοσοῦτον ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ τέκνου, ἐτι μᾶλλον τὰ ἀντικείμενα, καθορώμενα ὑπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου, ἰσχύουσιν ἐν αὐτῷ. Ἐπεθύμουν λοιπὸν, ἵνα, καθὼς εἰς τὰς γυναῖκας τῶν Σπαρτιατῶν ἐφέροντο αἱ ὠραῖαι εἰκόνες Κάσσορος καὶ Πολυδεύκου, ὅπως συλλαμβάνωσιν τέκνα ὠραῖα καὶ τέλειά, τοιοῦτοτρόπως ἐπεθύμουν, ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἐν ἣ τὸ βρέφος κείται, νὰ εἰσχωρῇ ὁ ἀήρ ἐλαστικὸς καὶ καθαρὸς καὶ νὰ διέρχεται πλουσιοπαρόχως τὸ φῶς, καὶ οἱ τοῖχοι νὰ μὴ ᾧσι βεβαρημένοι ὑπὸ πολλῶν ἐπίπλων ἢ εἰκόνων, ἀλλὰ νὰ ᾧσι γυμνοὶ καὶ καθαροὶ ἢ κομφῶς κεχρωματισμένοι.

Καὶ ἡ καθαριότης ἐν τῇ ζωηρότητι τῆς τε ψυχικῆς διαθέσεως καὶ κρίσεως ἅμα, πιστεύω, ὅτι εἶναι πρᾶγμα ὠφελιμώτατον. Εἰς τοὺς τελείους ἄνδρας ἡ καθαριότης εἶναι αἰδῶς, ἀγάπη, πρέπον καὶ ἀφορμὴ ἢ τεκμήριον τῆς ἀρετῆς. Τὸ ἐναντιώτατον τῶν ἐλαττωμάτων εἶναι ἡ ῥυπαρότης· ὁ δὲ λαίμαργος, ὁ ἄσωτος καὶ ὁ φιλάργυρος, διὰ τὴν αὐτωνομίαν, καλοῦνται ῥυπαροί. Ἡ ὀργὴ καὶ αὐτὴ μετέχει πράξεων ἀπρεπῶν· ἡ δὲ ἀκηδία ἐξ ἀνάγκης εἶναι καὶ αὐτὴ σχεδὸν ῥαθυμία. Ἡ ὑπερηφάνεια διὰ τῆς ὑβρέως καὶ ἐξευτελίσεως ἀπεργάζεται ἐκεῖνο, ὅπερ δὲν θὰ ἐγίγνετο διὰ τῆς ἕξεως. Διόπερ πολλοὶ τῶν πλουσίων καὶ μεγάλων πράττουσι τοιαύτας ῥυπαρότητας, ὥστε νὰ ἐρυθριᾷ καὶ αὐτὸς ὁ χωρικός. Ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου εὐγενείας ἀδύνατον εἶναι νὰ ὑπάρξῃ καθαριότης· καὶ καθαρὸς δὲ ὠνομάσθη ὁ χαρίεις ἄνθρωπος καὶ ὁ εἰς τὰς ὑποθέσεις αὐτοῦ τίμιος ἔμπορος, καὶ εἰς πολλὰς τῆς Ἰταλίας διαλέκτους ἐγένετο ἡ λέξις αὕτη συνώνυμος τοῦ κάλλους. Ὅθεν ὑμεῖς βλέπετε τίνι τρόπῳ ἡ καθαριότης συνδέεται μετὰ τῆς ἠθικῆς, καὶ πόσον ὠφελεῖ τὸ νὰ ἀρχηταί τις ἐγκαίρως, ὅπως καθιστᾷ καὶ ἀναγκάαν τὴν ἑαυτῆς ἀγάπην.

Ἀλλὰ κυρίως τὸ καθῆκον τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν μητέρα, ἡ δὲ μήτηρ τῆς Ἑλοΐζης δὲν ἔχει ἀνάγκην, ὡς πρὸς τοῦτο, συμβουλῶν. Καὶ ἐὰν ἀληθὲς ἦ, ὅτι ἡ φυσικὴ κλίσις τῆς μητρὸς, ἐπιδρᾷ εἰς τὰ τέκνα, ἄ-

τινα διηνεκῶς βιοῦσι πλησίον αὐτῆς· βεβαίως ὑμεῖς δύνασθε ἄχρι τοῦ νῦν, ἵνα ἐλπίζητε αἰσίαν ἐκθασιν περὶ τῆς ὑμετέρας Ἑλοΐζης. Ἀλλ' ὅμως συμφέρει, ἵνα οὐδεὶς ἐξ ἐκείνων οἵτινες περιστοιχίζουσι τὸ βρέφος, ἢ τοιοῦτος, ὥστε νὰ παρέχῃ ἐν τῷ ἑαυτοῦ χαρακτῆρι εἰκόνα τινὰ ἀπρεπῆ. Καὶ ἡ δύναμις τοῦ παραδείγματος καὶ τὸ ἐνστικτὸν τῆς ἀπομιμήσεως ἀρχονται δραστηρίως νὰ ἐπιδρῶσιν ἐν τῇ τοῦ νηπίου ψυχῇ, πρὸ ἐκείνου, ὅπερ αὐτὸ σκέπτεται. Ὅτε μὲν εἶχον μάθει νὰ περιπατῶ μόνος, ἐπειδὴ ἔβλεπον συνεχῶς ἐν τῇ οἰκίᾳ δύο ἀπλοῦς σεβασμίους γέροντας, περιεφερόμεν ἐν τῇ αἰθούσῃ (ὅφ' ἡμῶν καλεῖται σ τ σ ἄ) μετὰ τοῦ μικροῦ μου ἐπανωφορίου, τὰς χεῖρας ἔχων ὀπισθεν καὶ μετὰ περιπατητικῆς σοβαρότητος ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Καὶ εὐθὺς, ἐπειδὴ αἱ πρῶται ἐντυπώσεις εἰσὶν ὑπέροχοι, ἐπεθύμουν ἵνα, ἐν ἀρχῇ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως, ἀρχεται, νὰ ἐγγέηται ἐν ταῖς τρυφεραῖς ἐκείναις ψυχαῖς, τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα, νὰ δεικνυνται αὐτοῖς ἄξια ἐξαιρέτου εὐλαθείας, νὰ ὀδηγῶνται δὲ κατὰ τὰς συνήθειας ὥρας ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ προπαρασκευάζωνται, ὅπως ἴστανται σιωπηλοὶ καὶ εὐτακτοί. Δὲν εἶμαι ἀληθὲς ὅτι ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία χρησιμεύει, ὅπως διαφυλάττη τὸ τέκνον ἐν τῇ ὠρίμῳ ἡλικίᾳ, καθὼς ὁ Rousseau διῆσχυρίζεται. Τὴν ἰδέαν τοῦ Θεοῦ, οὐδεμίᾳ ἡλικίᾳ δύναται ἀναξίως νὰ συλλάβῃ, ἀλλ' ἅπασαι ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς ταύτας ἰδέας δύναται νὰ λάβωσι παραμυθίας καὶ γείνωσιν εὐδόκιμοι. Ἐὰν τὸ τέκνον, διὰ νὰ φάγῃ, περιέμενε πρότερον νὰ γνωρίσῃ ὅτι τρώγει, θὰ ἀπέθνησκεν ὑπὸ τῆς πείνης. Ὡ! πόσον ἡ θρησκεία εἶναι ἀναγκαία καθ' ἅπασας τὰς ἡλικίας, καθ' ἅπασας τὰς ὥρας τοῦ βίου! Τὸ νὰ καταχρασθῇ τις τὴν ἀγνοίαν τῶν ἀθῶων ἐκείνων πλασμάτων καὶ στερήσῃ αὐτὰ τοσαύτης κατηγορίας, ἢ θηλεν εἶσθαι (ἀνθρωπίνως ὀμιλῶν) ἀδικία καὶ σκληρότης.

Ἡ θρησκεία τοῦ βρέφους ἐν πρώτοις ἤθελεν εἶσθαι ὀλιγὴ, εἰδωλολατρικὴ, ἐὰν οὕτως φρονοῦσιν, ἀλλ' ὅμως θὰ ἐχρησίμευε πρὸς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος, ἢ θηλεν εἶσθαι ὡς νέον τι ἐπιχειρημα, ἐγκαίρως ληφθεὶς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς ἀνατροφῆς, ἐνθα ἀναπνέεται ὁ πλέον ἐλευθεριώτερος ἀήρ καὶ ἔρχεται κάλλιον ἢ ὑποκειμένη πεδιάς.

Τοῦτο εἶναι ἐνστικτὸν τι ἀνίκητον αὐτῷ, ὅπερ φέρει καὶ αὐτὸς ὁ παιδικὸς νοῦς ἐπὶ τῆς σφαιρας τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, καὶ ἀποδεικνύουσιν αὐτὸ ἄπειρα παραδείγματα, ἐξ ὧν διηγηθῆσομαι ἐν ἑκείνῳ. Μόλις ἤρχιζον νὰ ὀμιλῶ, καὶ τις θεῖα μου με ἐδίδασκεν, ὅπως διακρίνω τὰ γράμματα, τότε ἄπαντα τὰ βιβλία, ἅτινα ἐθεώρουν, παρῶν τρυνον τὴν ἐπιθυμίαν μου μᾶλλον, ἢ ἄλλο παιγνίδιον καί; ἐκεῖνο! ἐκεῖνο! ἐφώναζον, δεικνύων αὐτὰ διὰ τοῦ δακτύλου. Δὲν ἦτο βεβαίως οὔτε ἡ ἐξωτερικὴ τοῦ βιβλίου ὠραιότης, οὔτε ἡ εὐχαρίστησις ἢ ἡδυνάμην νὰ δοκιμάσω θεωρῶν τὸ σχῆμα τῶν στοιχείων, δὲν ἦσαν αὐταί, λέγω, αἱ δικαιολογίαι τῆς ἐπιθυμίας μου.

Τοῦτο ἦτο ἐν γένει αἰσθησις, ὑπεράνω τοῦ λογικοῦ τῶν αἰσθήσεων ὑψουμένη.

Περὶ αὐτοῦ τούτου, ὅπερ λέγω, ὑπάρχει δοκιμὴ μεγάλη ἢ δὲ μεγίστη εὐκολία τοῦ βρέφους τοῦ αἰσθάνεσθαι τι πρᾶγμα, εἰσὶν οἱ φόβοι. Ἡ ἰδέα δὲ αὕτη εἶναι μία ἐκ τῶν πρωτίστων, αἵτινες εἰσέρχονται ἐν τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ τόσον εὐκόλως, ὥστε ἵνα ἀποβάλῃ αὐτὴν, δὲν ἀρχοῦσιν ἐνίοτε αἱ ἐναντία πεποιθήσεις καὶ αἱ συνήθειαι ὀλοκλήρου τοῦ βίου. Ἦθελεν εἶσθαι περιττὸν νὰ συστήσω πρὸς ὑμᾶς, ὅπως μηδεὶς τῶν οἰκείων ὀμιλῇ πρὸς τὸ βρέφος οὔτε περὶ μοιρῶν οὔτε περὶ μαίρων ἀνθρώπων, οὔτε περὶ ἄλλου εἶδους ζώων, οὔτε περὶ πνευμάτων, οὔτε περὶ ἐκείνου, ὅπερ ἐνίοτε ἄδεται. Ἀλλ' ἐπεθύμουν μᾶλλον, ἐπεθύμουν, ὅπως τὰ βρέφη μὴ ἀπατῶνται ἢ περιπαίζωνται ὑπὸ ψευδῶν προσδοκιῶν, ὑπὸ ψευδῶν θαυμάτων καὶ ὑπὸ οὐδενὸς εἶδους δόλων. Τὸ νὰ προσκαλῇ τις ἄνθρωπον, ἵνα τὸ ἐκβάλῃ ἔξω, ἐὰν ἦ κακόν, τὸ νὰ παριστᾷ τις τινα ἐκ τῶν ξένων, ὡς βρεφοφάγον, ἀγνοῶ τί φοικτὸν πρᾶγμα εἶναι, τὸ νὰ κάμνῃ αὐτὸ νὰ θεωρῇ εἰς τὸ ὕψος τὸ πτηνόν, ὅταν τοῦ προσφέρῃ τὴν τροφήν ἢ καὶ νὰ πῆν ὕδωρ, καθὼς συνεθίζουσι πλαγίως νὰ λέγωσιν, εἶναι ἀπάται μικραὶ, ἄστινας ἕκαστος ὀφείλει νὰποβάλῃ ἐξ αὐτοῦ.

Πολὺ ὀλιγώτερον εἶναι, ὅταν ἐκπλήττωσι τὸ βρέφος διὰ συγκινήσεων ἐξωτερικῶν μετ' αἰσθητῶν ἐκπλήξεων καὶ φωνῶν, ὧν αὐτὸ δὲν δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὴν αἰτίαν. Εἰς ὅλα τὰ ἐπιφύδα πρᾶγματα, πρέπει τὸ βρέφος ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ συνεθίζεται, ὅπως

ὑπ' οὐδενὸς ἐκπλήττηται· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὀφείλει τις ἐν πρώτοις νὰ προφυλάττη αὐτὸ ἀπὸ οἰουδήποτε αἰσθητῶν κινήματος. Ἐκεῖνο, ὅπερ ὁ Rousseau λέγει περὶ τῶν προσωπίδων καὶ ἀκαθάρτων ζώων, εἶναι σοφὴ συμβουλή, μετὰ δύο ὅμως συμβουλῶν, ἐξ ὧν ἡ μὲν πρώτη νὰ μὴ παρουσιάζωνται τὰ ἀκάθαρτα καὶ φοικτὰ ἀντικείμενα συχναῖς, καθ' ὅσον θὰ ἐβλαπτον τὴν ἰλαρότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν μικρῶν ἐκείνων ψυχῶν, ἢ δὲ δευτέρα, ὅπως τὸ βρέφος μανθάνῃ καὶ ἐν τῇ ὀφει τῶν θηρίων, τῶν προξενούντων φόβον, νὰ διακρίνῃ πῶς νικᾷ καὶ νὰ ἀποφευγῇ ὅσα ἀληθῶς δύναται νὰ παράσχωσιν αὐτῷ κακόν.

Ἡ δυσκολώτερα τῶν εὐτολμιῶν καὶ ἐξαιρέτως ἢ εἰς τοὺς ἀδυνάτους ἀναγκαιοτέρα, εἶναι ἡ τοῦ γινώσκειν νὰ ὑποφέρῃ ἐν τῇ ἀνάγκῃ. Καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν ἀδύνατον ἀνατροφῆν καὶ τὴν τῶν πατέρων καὶ μητέρων διάθεσιν, τοῦ νὰ μὴ δίδηται καὶ ἀφαιρῆται μάλιστα ἡ τόλμη αὕτη, καθίστανται τὰ βρέφη ἀτυχῆ καὶ κακά. Κακά, λέγω, καθ' ὅσον ὁ ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ὑπέφερον, οὐδὲ νὰ συμπαθῇ γινώσκει σκληρὰ δὲ οὐχὶ δι' ἄλλο, εἰμὴ δι' ἀφροντισίαν, διὰ ῥαθυμίαν καὶ διὰ τὴν πεπωρωμένην αὐτῶν καρδίαν. Ὅθεν εἶναι ἀνάγκη νὰ συνεθίζωνται, ὅπως ὑποφέρωσιν. Ὅθεν ἡ ὠφέλεια τοῦ ἐκθέτειν αὐτὰ ἐνίοτε καλῶς, εἰς ἐλαφρὰν τοῦ ὕπνου καὶ τῆς τροφῆς ἐνόχλησιν, εἴτε τοῦ νὰ ἴστανται ἢ περιπατῶσι, προετοιμάζει αὐτὰ εἰς σοβαρώτερα δυστυχήματα, ἅτινα ἴσως πυκνοῦνται ἐν τῇ τρυφερᾷ αὐτῶν κεφαλῇ. Ὅθεν εἶναι ὠφέλεια τοῦ διακρίνειν ἐν αὐτοῖς τὸ παράπονον, ὅπερ προέρχεται ἐξ ἀληθοῦς κακοῦ, καὶ τὸ ἐξ ἐλαττώματος, εἶναι ὠφέλεια τοῦ νὰ μὴ εὐχαριστῇ τις αὐτὰ καὶ ὑπακούῃ εὐθὺς καὶ παντελῶς, ἵνα μὴ συνεθίζωνται νὰ θέλωσι τὸ ἀδύνατον. Αἱ τοῦ ἀνθρώπου ἀξιώσεις ἀρχονται μετὰ τοῦ βίου συγχρόνως.

Οὗτος μανθάνει πρῶτον νὰ ἐξουσιάζῃ πρὸ τῆς μαθήσεως τοῦ ὀμιλεῖν, καὶ ὅσον ἀδυνατώτερον αἰσθάνεται ἑαυτόν, τοσοῦτον ἐπιποθεῖ νὰ ἦ δυνάστης τύραννος. Καὶ τῷ ὄντι ἐκάστη τυραννὶς οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀδυναμία.

Ἄρα δὲν λογίζεται σκληρὰ πρᾶξις, ἀλλὰ πατρικὸν τὸ νὰ ἐγκρατεῦται τις, ὅπως ὑπερασπίξῃ ὅλας τὰς ἐπιθυμίας τοῦ νηπίου καὶ

ένιστε νά ἐγκαταλείπη αὐτὸ εἰς λυπηρὰς ἐπιχειρήσεις. Πᾶσα ματαιία ἐπιθυμία καὶ ἀνικανοποίητος εἶναι ἀπαύγασμα ἀπειρῶν ἡδονῶν. Εἰς τὸ ἀξίωμα δὲ τοῦτο ὀφείλει νά εἶναι τις ἐντελῶς πεπεισμένος, καὶ ἐνταῦθα συνίσταται ἡ ἀρετή. Καὶ ὅπως τις διακρίνη εἰς τὰ βρέφη τὴν ματαιίαν ἐπιθυμίαν, ἀρκεῖ ὅπως ἐν ταῖς κατεπειγούσαις ἀνάγκαις θεωρήσῃ καὶ σπουδάσῃ τὸ ἴδιωμα αὐτῶν καὶ τὴν φυσικὴν διάθεσιν, καθὼς σπουδάζεται μεταξύ τῶν ἀκμαίων ἀνθρώπων. Καθ' ὅσον καὶ αὐτοί, ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν φυσικῆς διαθέσεως, κατέχουσι καὶ τὰς πονηρίας τῶν καὶ τὰς ὑποκρισίας.

Καὶ νά ἀπομάθῃ τις τὰ βρέφη τοῦ νά κλαίωσιν ἀνευ ἰσχυρᾶς αἰτίας, ἀφαιρεῖ μεγάλως τὴν δυσκολίαν τοῦ νά ἐννοῇ αὐτά. Διὰ νά πληροφορηθῇ τις ὅμως ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις συμβεβηκόσιν, ὀφείλει νά ἐγκαταλείπη αὐτὰ ὀλίγον μόνον κλαίοντα, καὶ νά ἴσπασται μακρόθεν ὅπως ἀκούῃ. Ἐὰν ἐξακολουθῶσι ὀλίγον, εἶναι σημεῖον τοῦ ἀληθοῦς πόνου.

Ἐν Κερκύρᾳ.

Γ. Ν. ΠΕΡΑΙΚΑΡΗΣ

Ἐνεκα ἄλλων ἰδιαιτέρων ἐργασιῶν, ἀπασχολησασῶν αὐτόν, ὁ διευθυντὴς τῆς «Κορίννης» δὲν ἔσχε τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον, ὅπως ἐπιθεωρήσῃ ἅπασαν τὴν ἐν τοῖς τελευταῖοις φύλλοις καταχωρηθεῖσαν ὕλην. Ἐν τῷ μέλλοντι τοιοῦτό τι δὲν θά συμβῇ.

ROSINA Η ΑΝΘΩΠΩΔΙΣ

[ROSINA LA FIORAJA]

Διήγημα

Α'

Οἱ ζήσαντες ἐπὶ μακρὸν ἐν Ἀθήναις ἔλαβον τὴν εὐκαιρίαν καὶ τὴν εὐαρέσειαν νά θαυμάσωσι τὰς λαμπρὰς αὐτῶν ἀσεροφεγγεῖς ἀττικὰς νύκτας, τὸν γλυκὺν αὐτῶν οὐρανόν, τὴν ἀργυρᾶν αὐτῶν πανσέληνον.

Ποσάκις, πλήρης ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὴν ἔξοχον αὐτὴν καλλονὴν τοῦ ἀττικοῦ οὐρανοῦ, τοῦ μόνου ὠραίου, ὅπερ παρουσιάζουσι αἱ νεώτεραι Ἀθηναίαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ ξένου περιηγητοῦ, μετ' ἐκείνων, ἅτινα ὀφείλουσι εἰς τὴν πόλιν καὶ σεβαστὴν ἀρχαιότητα, καὶ ἐνθαρρύνόμενοι ὑπὸ τῆς χειμερινῆς εὐδίας, ὄμιλος φίλων, φύσεις κατὰ τὸ

μᾶλλον ἢ ἦσαν ποιητικαί, — ὅταν ὑπῆρχε ποίησις ἐν Ἀθήναις, — δὲν ἐξήρχοντο μέχρι τοῦ καφφενείου τῆς Ἐκθέσεως ἢ μέχρι τῶν Στύλων τοῦ Ὀλυμπίου Διός, ὅπως ἀφρονώτερον καὶ ἐν μείζονι ἡρεμία ἀπολαύσει τοῦ ἐξαισίου θεάματος, τοῦ θεωρῆσαι τὴν νήεμον γλαυκὴν θάλασσαν τοῦ κόλπου τῆς Σαλαμῖνος καὶ τοῦ Φαλήρου, τὰς γυμνάς καὶ φαλακρὰς, πλὴν καὶ οὕτως ὠραίας, κορυφὰς τοῦ Ἰμπετοῦ, τὸ περικαλλὲς τοπίον, τὸ ὑπερκείμενον τοῦ Ἰλισσοῦ καὶ τοῦ ἀρχαίου Σταδίου, ὅπερ, ἀγνωστὸν διατί, ὅταν βλέπω, κατὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, λαμβάνον τὸ χρυσεῖον ἐκεῖνο καὶ ἰσοειδὲς χρῶμα τῶν ἀσθενῶν πλέον ἀκτίνων αὐτοῦ, συγκινεῖ τοσοῦτον τὴν καρδίαν μου!

Ποσάκις, ἐν τοιαύτῃ ἐκστάσει διατελοῦντες, οἱ ὀλίγοι ἐκεῖνοι νεαροὶ φίλοι, οἱ ὅλως ἀπείρως ἔχοντες τῶν τοῦ κόσμου, δὲν ἀνέπλασαν, ζωηρῶς καὶ στομύλως διαλεγόμενοι, ὑπὲρ ἑαυτῶν μέλλον ἀγαθόν, εὐρύ!

Εἶχον τὴν χρυσεῖν ἡλικίαν ἐκείνην, ἣτις νομίζει, ὅτι, ὅλα, ὅσα πετοῦν, τρώγονται.

Ποσάκις, ἐν στιγμαῖς διαχύσεων, δὲν ἐξωμολογήθησαν ἀλλήλοις τὰς ἐλπίδας τῶν, τοὺς πόθους τῶν, τοὺς ἔρωτάς τῶν!

Πόσον εὐτυχεῖς ἡμέραι ἦσαν αἱ ἡμέραι ἐκεῖναι!

ὑπὸ τὸ τρέμον καὶ ἀσπενὲς φῶς τοῦ καφφενείου, ὁ μὲν ἀνεγίνωσκε κορυφὸν στιχοῦργημα, ἄλλος διήγησιν ἢ σκελετὸν δράματος, τρίτος μελέτην ἐπὶ ξένου συγγραφῆς, τέταρτος τοιαύτην περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς, καὶ ἄλλος, μανίαν ἔχων, νά καταστῇ ἀνὴρ πολιτευτῆς, ἐδίδοε περίληψιν πολιτικοῦ ἀρθροῦ, ὅπερ ἐμελλε νά δημοσιεύσῃ τὴν ἐπιούσαν, ἢ ἐπέκρινε τὰς πράξεις τῆς κυβερνήσεως.

Ἐν μιᾷ τῶν τοιούτων νυκτῶν, — ἦτο αὕτη ἐσπέρα νεφελώδης καὶ ζοφερά, ἐπιτηδεῖα εἰς διέγερσιν μελαγχολικῶν καὶ ἀπαισιῶν συλλογισμῶν, — εἷς, ὁ μόνος ἴσως μεταξύ ἀπάντων φιλόσοφος καὶ μᾶλλον τῶν ἄλλων βαθὺς καὶ σοβαρὸς, νεανίας μὲν τὴν ἡλικίαν, πλὴν γέρον τὴν καρδίαν, ἰδὼν τὴν ἀπέαντι νεκρόπολιν, ἀπήγγειλε στίχους, οἵτινες πάντοτε, καὶ τότε καὶ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι ἀναγινώσκόμενοι θάναμιμνήσκωσι προσφιλεῖ καὶ πολυτίμῳ ὑπαρξίν.

Καὶ ὁ ὄμιλος ἐκεῖνος φαιδρός, ἀμέριμος, κατὰ τὸ πλεῖστον, ζωηρός, ἐνθους, ὠνειροπόλει νά ὑπηρετήσῃ, κατὰ τὸ ἐνὸν αὐτῷ τὴν πατρίδα, νά

διατελέσῃ ἀχώριστος ἐν τῷ μέλλοντι, διαρκῶς ἠνωμένος, χάριν τῆς ἰδέας ταύτης, ἣτις τότε ἀπασχόλει τὸν τε νοῦν καὶ τὰς σκέψεις του. . .

Καὶ ὅμως. . .

Ἐξ ὅλου ἐκεῖνου τοῦ ὄμιλου οὐδὲν ἀπέμεινεν. Τινὰς τῶν φίλων καὶ καλῶν νέων, — καὶ οὗτοι ἦσαν οἱ εὐτυχέστεροι ἴσως, — ἐπελθὼν βαρὺς ὁ χειμὼν τοῦ Θανάτου, ἀπεμάρανε πρὸ τῆς ὥρας καὶ ἐν τῇ ἀκμῇ τοῦ βίου καὶ τοῦ σταδίου, οἱ δ' ἄλλοι, ἀδυναμήσαντες νάντιστώσιν εἰς τὸν πανταχόθεν εἰσορμῶντα καὶ κατακλύζοντα τὰ πάντα ἐν τῇ ἀτυχεῖ Ἑλλάδι χειμάρρον τοῦ ὕλισμοῦ, πιεσθέντες ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, ὑποβληθέντες εἰς τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, ἄρτου καὶ οἰκήματος δεόμενοι, κατὰ τὴν ἔκφρασιν ἐνὸς τῶν τότε συναδέλφων, διότι αὕτη κατέστη ἐν τῇ κοιτίδι τῶν γραμμάτων ἡ μεγάλη ἰδέα παντὸς λογίου, παντὸς θέλοντος νά ζῆσῃ διὰ τῶν γραμμάτων καὶ τοῦ καλῆμου του, διεσπάρθησαν καὶ, φοικτὸν εἶπειν, συναντώμενοι ἤδη καθ' ἑδὸν, δυσκολεύονται νά ἀναγνωρίζωσιν ἀλλήλους!

Εἰς τοὺς μελαγχολικοὺς τούτους συλλογισμοὺς ἀναγκαίως με ὤθησεν ἢ εἰς τὴν ἀνά χειρᾶς μικρὰν ἱστορίαν εἰσαγωγή. . . .

Ἐάν τις ἐκ τῶν νεωτέρων πόλεων εὐλόγως νύτῃχῃ νά λάβῃ τὸ ὄνομα νέου Ἀθηναίου, ἢ πόλις αὕτη εἶναι ἡ Φλωρεντία, εἰς τὴν μετὰ δικαίας ὑπερηφανίας οἱ Τοσκανοὶ δίδουσι τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην.

Ἐάν αἱ Ἀθηναίαι ἔσχον τὴν ἐποχὴν τοῦ Περικλέους, ἔσχε καὶ ἡ Φλωρεντία τὴν ἐποχὴν τῶν Μεδίκων, ἔσχον ἐκεῖναι τοὺς ποιητάς τῶν, τοὺς συγγραφεῖς τῶν, τοὺς καλλιτέχνους τῶν, ἔσχε καὶ αὕτη τοὺς ἰδικούς της, ἔσχον ἐκεῖνη τὸν Φειδίαν, ἔσχε καὶ αὕτη τὸν Βουοναρρόττην.

Ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις, συντελοῦσα διὰ τῶν ἰδίων δώρων εἰς τὴν ὅσον ἔνεστι πληρεστέραν ὁμοιότητα, ἐχορήγησεν αὐτῇ χώραν περικαλλῆ, ὠραῖον οὐρανόν, λαμπρὰς νύκτας.

Β'

Ἐν τῇ ὁδῷ Καλτζαγιόλη (Via Calzaioli) μιᾷ τῶν κεντρικωτέρων ὁδῶν τῆς Φλωρεντίας, εἰκοσάδα βημάτων ἀπὸ τῆς Piazza della Signoria, εὐρίσκει τὸ ἐξ ὀνόματι ἐπισημοῦ τῆς πόλεως ταύτης τὸ Caffè Retico, τὸ καὶ καφφενεῖον ἑλληνικὸν καλούμενον.

Τὸ καφφενεῖον τοῦτο ὑποθέτω ὅτι ἐβαπτίσθη διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦτου, καὶ οὕτως εἶναι γνωστὸν ἐν μικρῷ κύκλῳ, οὐχὶ δι' ἄλλον τινὰ λόγον, ἀφοῦ οὐδὲν τὸ ἑλληνικὸν ἔχει ἐν αὐτῷ, ἢ διότι ἐκεῖ ἰδίως συχναίει ὁ μπαρμπα-Νικόλας, γέρον Ἰταλός, ἡ ζῶσα ἱστορία ἀπάντων τῶν ἐν Φλωρεντίᾳ σπουδασάντων ἄλλοτε Ἑλλήνων, τῶν ὀλίγων διαμεινόντων αὐτόθι, τῶν ἐν Διόβρον διακεκριμένων καὶ ἐν γένει πάντων τῶν ὅπως δήποτε διερχομένων ἐκ Φλωρεντίας, οὗς συνειθίζει πρῶτος νά βλέπῃ ὁ γέρον μπαρμπα-Νικόλας, ὀρίζων εἰς τὸν ἔπχοντα ἀνάγκην αὐτοῦ συνέντευξιν ἐν εἰρημένῳ καφφενεῖῳ, ἀγνωστῶ καὶ ἐγὼ πῶς κατορθῶν νά μανθάνῃ τὴν αὐτόθι ἀφιξίν των, ἴσως καὶ πρὸ τῆς ἀστυνομίας.

Ἐσπέραν τινὰ τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου τοῦ λήγοντος ἔτους, μεταξύ ὅλων τῶν θαμῶνων τοῦ εἰρημένου μικροῦ καφφενείου, ἐν τινι αὐτοῦ γωνίᾳ, ἐκάθητο πίνων τὸν καφέ του νέος, ἔχων ἐπὶ τῆς τραπέζης ἑλληνικὰς ἐφημερίδας, ἄς, πρὸ μικροῦ λαβῶν, ἀνεγίνωσκε μετὰ προσοχῆς, διότι, ὡς γνωστὸν, τὰ ἑλληνικὰ πράγματα ἦσαν τότε πλήρη ἐνδιεφέροντος.

Πλησίον αὐτοῦ ἐκάθητο γέρον ὑελοφόρος, ῥοφῶν σιγάρων καθοῦρ τῶν ἐξ λεπτῶν καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐπισκεπτόμενος ποτήριον πλῆρες μέλανος πούντης θερμοῦ καὶ ἀχνίζοντος ἔτι. Ὁ γέρον παρετήρει μετὰ πολλοῦ διαφόρου τὸν νέον ἀναγινώσκοντα, προσπαθὼν νάνακαλύψῃ ἴσως ἐκ τῆς μορφῆς του τὰς ἐντυπώσεις, ἄς οὗτος ἐλάμβανεν, ἀναγινώσκων εἰδήσεις περὶ Ἑλλάδος ἄλλα μὴ κατορθῶν τοῦτο ἠρώτα, ἂν αἱ ἐφημερίδες ἀγγέλλωσι τι ἀγαθόν. Δὲν εἶχεν ἔτι ἀποπερατώσῃ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐφημερίδων ὁ νέος ἡμῶν, ὅτε ἕτερος θαμῶν εἰσῆλθεν εἰς τὸ καφφενεῖον, ἀμέσως διευθυνθεὶς πρὸς αὐτόν.

— Τί κάμνεις ἐδῶ, φίλε μου; εἶπεν ἅμα πλησιάζας.

— Δὲν βλέπεις;

— Λίγων ὁ ἴδιος ἄνευ καφέ δὲν δύνασαι νά μείνης ποτέ σου.

— Ὅχι δά! Δὲν ἤλθον μόνον χάριν τοῦ καφέ, ἀλλὰ διὰ νάναγνώσω καὶ τὰς ἐφημερίδας, τὰς ὁποίας αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἔλαβον. Ἐπειτα δὲν ὄφειλον νά εἶπω τὰ νέα εἰς τὸν μπαρμπα-Νικόλαν;

— "A! barba-Nicola, buonna sera! Cosa abbiamo di nuovo? ἤρώτησεν ὁ νεωστὶ εἰσελθὼν τὸν παρακαθήμενον γέροντα.

— Τίποτις, τίποτις; κρύο! κρύο! ὑπέλαβεν οὗτος ἑλληνοεὐρωπαϊκὸς μεταχειριζόμενος τὸ ἥμισυ τῶν κεφαλαίων του τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης.

— Τί κάμνεις; καλὰ εἶσαι, καλὰ;

— Καλὰ, καλὰ, μὰ φτώχεια! εἶπεν ὁ μπαρμπα-Νικόλας, ἐξαντλῶν καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ.

— Μοὶ διηγεῖται ἑκατοστὴν ταύτην φορὰν τὰς μετὰ τῶν Ἑλλήνων σχέσεις του, τὰ κατορθώματα τῶν ἐνταῦθα σπουδαστῶν, κατὰ τὰς παραχώδεις ἡμέρας τῶν ἰταλικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1848, ἐν οἷς ἐξαιρεῖ τὴν ζωηρότητα τοῦ φίλου Ἀσωπίου. Ἦσαν, μοὶ λέγει, ἑκατὸν εἴκοσι, οἵτινες ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ Θεοτόκη καὶ τοῦ Κατζίρη ἐν τῇ πλατείᾳ Pitti φέροντες τὰ ἑλληνικὰ ἐθνόσημα ἐξεδήλωσαν τὴν πρὸς τὰς ἰταλικὰς ἐλευθερίας στοργὴν των καὶ εἶτα ἐξεχύθησαν εἰς τὰς ὁδοὺς! Μοὶ ἔδειξε μεθ' ὑπερφηφάνειας τὰς ἐπιστολάς, ἃς ἔλαβεν ἐπὶ συστάσει κατὰ διαφόρους καιροὺς παρ' Ἑλλήνων καὶ τὰς ὁποίας φυλάττει κιτρινοσμέναις ἐν τῷ θυλακίῳ του, μοὶ ἀνέφερε τὰς ὑπηρεσίας, ἃς προσήνεγκεν εἰς αὐτούς, καὶ ἐν τέλει μοὶ παραπονεῖται διὰ τὴν βραδύτητα τῆς ἀποστολῆς τοῦ ἑλληνικοῦ παρασῆμου, τὸ ὁποῖον τῷ ὑπεσχέθησαν. Μοὶ εἶπεν ὅτι θὰ πέμψῃ ἐπὶ τούτῳ ἀναφορὰν εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων...

— Ἐτελειώσας τὸν καφὲ σου; Ἐμπρός, ἄγωμεν... Ἐρχεσαι καὶ κλείσει εἰς αὐτὰς τὰς φυλακάς, τὰ καφφενεῖα, χάριν αὐτοῦ τοῦ ἀθλίου ποτοῦ καὶ δὲν ἤξεύρεις νὰ χαρῆς τὸν κόσμον.

— Τί; μήπως προετοιμάζεις διὰ καμμίαν νέαν ἐκδρομὴν; Ὁ μὲ κάμης νὰ καταρῶ τὴν ὦραν, καθ' ἣν σὲ εὔρον ἐν Φλωρεντίᾳ, ἀν καὶ ἡ συνάντησίς σου ἤξεύρεις πόσον μὲ εὐχαρίστησεν. Κυριλεκτικῶς μ' ἐξεποδάρισες, ἀδελφέ. Ὅσον διὰ τὰς πρὸς τὸ ἀθάνατον ποτόν, τὸν καφφέν, ὕβρεις σου δὲν καταδέχομαι νὰ ἀπαντήσω.

— Εἶσαι ἀχάριστος! Μὲ κατηγορεῖς, φίλτατε Λουκιανέ, χωρὶς νὰ συλλογιζέσαι ὅτι, ἐὰν δὲν ἦ-

1 Αἱ προσεχῆς Ἄναμνήσεις Ἰταλίας, ἃς θὰ δημοσιεύσῃ ἐν τῷ πολυτίμῳ αὐτοῦ Ἀττικῷ Ἡμερολογίῳ ὁ κάλλιστος καὶ ἀγαπητὸς ἡμῶν φίλος καὶ Εἰρηναῖος Ἀσωπίος εὐχαρίστως μανθάνομεν ὅτι θὰ περιέχῃσι λεπτομερῆ ἀφήγησιν τῆς ἐποχῆς ταύτης, ἀρχομένης ἀπὸ τῆς εἰς τὸν παπικὸν θρόνον ἀναβάσεως Πίου τοῦ Θ' μέχρι τῆς μάχης τῆς Νοβάρρας.

μαὶ ἐγὼ ἐδῶ, τίποτε δὲν θὰ ἔβλεπες. Λουκιανὸς θὰ ἤρχετο, Λουκιανὸς θὰ ἐπαινεῖς. Φαντάσου δὲ πόσον γελοῖος θὰ ἦσο, ὅταν σὲ ἤρώτων τί εἶδες ἢ τί ἔμαθες ἐν Φλωρεντίᾳ, καὶ σὺ θὰ πῆντας, ὑψόνων τοὺς ὤμους καὶ καταρῶμενος τὴν ἀνατολικὴν ἀκροεῖαν καὶ ὀκνηρίαν σου. Λοιπὸν, σῆκω.

— Ὁμολογουμένως, Μιχαλάκη μου, ἔχεις δίκαιον, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ ἔτοιμος νὰ σὲ ἀκολουθήσω εἰς πῦρ καὶ εἰς θάνατον, εἶπεν ὁ Λουκιανός.

Καὶ μετ' ὀλίγον, ἀποχαιρετίζοντες τὸν μπαρμπα-Νικόλαν, οἱ δύο φίλοι ἦσαν ἐκτὸς τοῦ καφφενείου καὶ ἐν τῇ ὁδῷ Καλτζαγιόλην.

Γ'

Ἐμπρός, ποῦ θέλεις τώρα νὰ ὑπάγωμεν; ἤρώτησεν ὁ Λουκιανός.

— Στάσου ὀλίγον! χρειάζεται σκέψις, ἀπεκρίθη ὁ Μιχαήλ. Πρέπει νὰ διαχαράξωμεν τὸ δρομολόγιόν μας, ἤξεύρεις δὲ ὅτι ἐγὼ, χωρὶς τοιοῦτου, δὲν κάμνω τίποτε.

— Ἀποφάσισε ὅτι θέλεις, ἐγὼ θὰ σὲ ὑπακούσω.

— Πρῶτον ἀπὸ ὅλα, τὰ μουσεῖα τοιαύτην ὥραν εἶναι κλεισμένα...

— Καὶ δι' αὐτὸ οὐδ' ἔπρεπε νὰ τὰ ἀναφέρῃς.

— Δεύτερον ἐσπερινὴ παράδοσις δὲν ὑπάρχει. Τρίτον... τίποτε. Ὅπως δὴποτε προτιμῶ νὰ ὑπάγωμεν νὰ περιπατήσωμεν ὑπὸ τὴν Loggia dei Lanzi, παρὰ νὰ εἰσέλθωμεν ἐκ νέου εἰς τὸ καφφενεῖον.

— Ἄς εἶναι καὶ ὑπὸ τὴν Loggia dei Lanzi!

— Ἀλλὰ τίποτε, τίποτε, πρέπει κάπου νὰ ὑπάγωμεν, εἶπεν ὁ Μιχαήλ.

Καὶ ὁ ἕτερος τῶν δύο φίλων, ξέσας τὴν κεφαλὴν ἐξ ἀπορίας, ἀνῆγειρεν αὐτὴν πρὸς τὸν οὐρανόν, ὡσεὶ ἐζήτει παρ' αὐτοῦ συμβουλὴν.

— Εὔρον! ἀνέκραζεν ἐπὶ τέλους περιχαρῆς. Ὁ καιρὸς εἶναι καλός, ἡ σελήνη φέγγει θαυμασίως, ἐπομένως δὲν θὰ ἦτο ἄσχημον, ἐὰν ἐπηγαίνομεν νὰ πάρωμεν ἕνα ποτῆρι μπίρα εἰς τὸ παρὰ τὴν Πλατεῖαν τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου καφφενεῖον.

— Τόσον μακρὰν! καὶ δὲν ἔχω δίκαιον νὰ παραπονῶμαι; Νὰ ἀναβῶμεν ἕως ἐκεῖ!

* Τὸ μικρὸν τοῦ διηγήματος δὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ παρασχωμεν πλῆρη περιγραφὴν τῶν ἀναφερομένων μερῶν τῆς ὡραίας πόλεως, διότι οὗτος αὐτὴ θὰ καθίστατο μεγαλειότερα ἴσως τῆς ὅλης διηγήσεως. Ἐπιφυλασσόμεθα νὰ πρῶξωμεν τοῦτο ἐν τῇ προσεχῶς ἐκδοθησάμενῃ μυθιστορίᾳ ὑπὸ τὴν ἐπισημασμένην ἐν τῷ κατ' ἡμέραν βίῳ ἐν ἣ ἡ ὑπόθεσις τοῦ τρίτου μέρους βλοκλήρου ἔχει χώραν ἐν Φλωρεντίᾳ.

— Ὑπεσχέθης ὑπακοήν, ὑπάκουε λοιπὸν!

— Ἄγωμεν.

Καὶ ἀφήσαντες τὸ μέρος, ἐν ᾧ οἱ δύο φίλοι ἴσταντο, ἔλαβον τὴν εἰς τὴν Πλατεῖαν τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου ἄγουσαν.

Διέσχισαν τὴν Piazza della Signoria καὶ τὴν παρὰ τὸ ταχυδρομεῖον δίοδον, διήλθον τὴν Παλαιὰν Γέφυραν, πᾶρῃλλον τὴν Πλατεῖαν Δέμιφωδ, ἀφού πρῶτον ἐπιβραδύναντες ὀλίγον τὸ βῆμα, ἐθεώρησαν τὸ ἐν αὐτῇ χαριέστατον μνημεῖον τοῦ πρίγκηπος Νικολάου Δέμιφωδ, καὶ μετ' ὀλίγον ἤρξαντο ἀνερχόμενοι τὴν ἀνωφερῆ ὁδόν, τὴν ἄγουσαν εἰς τὸ Viale dei Colli καὶ τὴν Πλατεῖαν τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλου, ποῦ καὶ ποῦ ἰστάμενοι, ὅπως ἀναπνεύσωσιν ὀλίγον καὶ θεωρήσωσι τὰ ἀνὰ πᾶν βῆμα ἀνελισσόμενα νέα τοπία.

Μετὰ τινα ἔτι βήματα εὗρισκοντο ἐπὶ τῆς πλατείας.

Εὐρύτατος ἠνοίγετο ἤδη ἀπέναντι τῶν φίλων ὁ δριζίων, ὃν καὶ ἠδύνατο νὰ θαυμάσωσι, στηριχθέντες ἐπὶ τῶν κατὰ τὸ ἄκρον τῆς πλατείας μαρμαρίνων κιγκλίδων.

Κάτω ἐφαίνετο ἡ ὡραία Φλωρεντία μετὰ τὰς σοβαρὰς αὐτῆς οἰκοδομὰς, μετὰ τὰς ἀμαυρὰς ἐκ τῆς πολυκαιρίας ἐκκλησίας, μετὰ τὴν κωδωνοστασίαν τῶν ὁποίων διεκρίνετο τὸ θαυμάσιον ἔργον τοῦ Giotto, τὸ κωδωνοστάσιον τῆς Μητροπόλεως, ἀριστοῦργημα τέχνης ἐκ μαρμάρων ποικίλων χρωμάτων, καὶ ὁ πύργος τοῦ Palazzo della Signoria, σοβαροῦ καὶ ἐπιβάλλοντος ὄγκου, ἀνευ ἀρχιτεκτονικῆς συμμετρίας, ὁμοιάζοντος μᾶλλον πρὸς φρούριον πρὸς ἢ μέγαρον καὶ ἀναμιμνήσκοντος τοὺς χρόνους, καθ' οὓς ἡ περικαλλῆς αὐτὴ χώρα ἐσπαράσσετο ὑπὸ ἐμφυλίων διενέξεων καὶ πολέμων.

Σχεδὸν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν ἐκύλιεν ὁ Ἄρνης τὰ θολὰ αὐτοῦ ὕδατα, πλημμυρῶσαντα ἐκ τῶν διαλυομένων χιόνων.

Πρὸς ἀριστερὰν αὐτῶν, εἰς τὴν ἀπέναντι τοῦ ποταμοῦ ὄχθη, ἐξετεινετο τὸ δάσος τῶν Κασσιῶν, ὡραῖος περίπατος, ἰδίως κατὰ τὸν χειμῶνα, οὗτινος τοὺς χαρίεντας διαδρόμους διασχίζουσιν ἐκάστην ἐσπέραν καὶ τέθριπποι καὶ αἱ ἄμαξαι γνωστοτάτων ἐν τῇ ἰταλικῇ ἀριστοκρατίᾳ ὄψεων, ἵππεῖς καὶ παζοὶ καὶ οἱ ἐπισημοὶ κτηνοτρόφοι καὶ οἱ ἀριστοὶ κτηνοτρόφοι νὰ δῶσιν αὐτῶν τὴν ἀπόλαυσιν, ἣν ἔχει τὸ Bois de Roulogne διὰ τοὺς Παρισίους καὶ τὸ Hyde-Park διὰ τὸ Λονδίνον.

Ἐκ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἣν ἀποτελεῖ ὁδὸς φέρουσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ — Via Lung-Arno — καὶ ὅπου ὑπάρχουσιν αἱ ὡραιότεραι τῶν νεῶν οἰκοδομῶν καὶ τὰ πολυτελέστερα τῶν ξενοδοχείων, ἃτινα ἐκτίσθησαν ἐπὶ τῇ ἐλπίδι, ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἡ Φλωρεντία θὰ διετέλει πρωτεύουσα τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου, ἔφερεν ὁ ἀὴρ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν φωνὰς ὀμίλου ἄδοντος ὑπὸ τὰ παραθύρα Ἀγγλων, ὧν καθ' ἐκάστην σχεδὸν ἐσπέραν τὴν ἰδιοτροπίαν ἐκμεταλλεύονται διὰ τῶν ἁσμάτων αὐτῶν ὀμιλοὶ τοιοῦτοι, ἀποτελούμενοι ἐξ ἀνθρώπων τῆς τάξεως τοῦ λαοῦ.

— Vi piace, milord, la macia di Faust? ἔρωτῶσιν.

— Yes, yes, ἀποκρίνεται ὁ Ἄγγλος.

Καὶ τὸ ἄσμα ἀρχίζει, καὶ τὰ χάρτινα φράγκα πίπτουσι μετ' ὀλίγον ἐκ τῶν παραθύρων.

— Volete la mandolinata? il coro dei Zingari del Trovatore? καὶ τὰ λοιπὰ.

Καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἐπὶ ὥρας ἡ αὐτὴ σκηνή.

Ὅπισθεν αὐτῶν πρὸς ἄριστερά, ἐπὶ τῆς κλιτύος ἐνὸς τῶν λόφων, τῶν ἀποτελούντων τὸ Viale dei Colli, κατέρχεται τὸ Τίβολι, τόπος μαγικός, ἀεὶ ποτε χλοάζων, μέρος τερπνότατον διασκεδάσεων, ἀπόσπασμα τοῦ Παραδείσου, ὡς θὰ ἔλεγεν εὐφυῆς τις φίλος μου, ἐὰν ἔκαμνε τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ, ἦδη ἔρημον, φεῦ! καὶ παρεμνησμένον, ἀγνοῶν ἀνδιὰ τὴν ἑλλειψιν χρόματος ἢ δι' ἄλλον τινὰ λόγον.

Περαιτέρω δὲ ἡ ἐκκλησία τοῦ S. Miniato καὶ ὁ Torre del Gallo, θέσις ἀναμιμνήσκουσα μέγαν ἄνδρα καὶ ἐπιστήμονα, τὸν Γαλλιλαῖον, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν τεθησαυρισμένα ἀντικείμενα οὐκ ὀλίγα, ἀνήκοντα εἰς αὐτὸν τὸν διάσημον ἀστρονόμον, καὶ ὁπόθεν παρίσταται εἰς τὰ βλέμματα τοῦ θεατοῦ τὸ ἐξαισιώτερον τῶν πανοραμάτων τῶν περιχώρων τῆς Φλωρεντίας.

Μακρὰν δὲ ἡ σειρὰ τῶν διασχίζόντων τὴν μέσην καὶ ἀνω Ἰταλίαν Ἀπεννίνων, ἄλυσις ὁρέων, μετὰ τὰς κορυφὰς κεκαλυμμένας ὑπὸ χιόνων, ὑπὸ τῶν ὀπίσθων τοὺς πλησιεστέρους πρόποδας φαίνονται λευκαὶ λευκαὶ αἱ ἐπαυλῆς τῆς φλωρεντινῆς ἀριστοκρατίας.

Ἐπὶ τέλους, ἐν τῷ μέσῳ αὐτῆς τῆς πλατείας, ὑψοῦται ὁ κολοσσιαῖος ἀνδριάς τοῦ Δαυὶδ χάλκινος, ἀντίγραφον τοῦ μαρμαρίνου Δαυὶδ τοῦ Μιχαήλ-Ἀγγέλλου, ἥδη εὗρισκομένου ἐν τῇ Ἀκαδη-

μία τῶν Ὠραίων Τεχνῶν. Τὰς ἀνω δὲ τέσσαρας γωνίας τῆς βάσεως τοῦ ἁγάλματος κοσμοῦσιν ἄλλα τέσσαρα ἔργα, ἡ Ἡμέρα, ἡ Νύξ, τὸ Ἀνκός και ἡ Ἥως, χαλκᾶ και αὐτά, ἀντίγραφα τῶν μαρμαρίνων τοῦ αὐτοῦ καλλιτέχνου.

Ἐπὶ πολὺ διετέλεσαν οἱ δύο φίλοι ἀποθαυμάζοντες τὸ ἐξάισιον πανόραμα, ἐνῶ συχνότατα ἐξέφευγον αὐτοὺς ἐπιφωνήματα θαυμασμοῦ. Ἐπὶ τέλος :

— Ἄς μὴ λησμονήσωμεν και τὸν κύριον σκοπὸν τῆς ἐκδρομῆς ἡμῶν, εἶπεν ὁ Λουκιανός.

— Ἄ! τὸ ποτήρι τῆς μπίρας, ὑπέλαβεν ὁ Μιχαήλ.

— Ναί, τὸ ἐλησμόνησες; Κατόπιν αὐτοῦ τοῦ περιπάτου, χρειάζεται, ἐννοεῖται, νὰ δροσίσωμεν ὀλίγον και τὸν λάρυγγά μας.

— Βέβαια, βέβαια, ὀρθόν.

Και μετὰ ταῦτα διηυθύνθησαν εἰς τὸ καφενεῖον.

Ἠκολούθησε διάλογος, ἢ μᾶλλον μονόλογος τοῦ Μιχαήλ, φίλου στενοῦ τῶν μακρῶν διηγήσεων, καθ' ὃν ἀνεπτύχθησαν πάντα τὰ κοινωνικά και συνεζητήθησαν πολλὰ τῶν πολιτικῶν ζητημάτων, μεταξύ τῶν ὁποίων οὐκ ὀλίγον διήρκεσε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἑλληνικῆς συνηθείας, τὸ ἀπασχολοῦν τοὺς ἀπανταχοῦ Ἕλληνας ἑλληνικὸν ζήτημα, και ἂν ἡ ἀγγλίζουσα ἢ ἡ ῥωσίζουσα πολιτικὴ εἶναι ἢ μᾶλλον ἐπωφελῆς τῇ Ἑλλάδι.

— Τίποτε, τίποτε, ἢ Ἑλλὰς πρέπει νὰ δέσῃ τὴν βαρκούλα της, ἔλεγεν ὁ Μιχαήλ, ἐν παρομοιώσει λαλῶν, εἰς τὸ μέγα θωρηκτὴν τῆς Ἀγγλίας· ἂν πνιγῇ αὐτό, ἄς πάη και ἡ ἑλληνικὴ βαρκούλα μαζὴ τού. Ἐγὼ δὲν βλέπω ἄλλην λύσιν. . . .

Δὲν εἶχεν ἔτι ἀποπερατώσῃ τὴν φράσιν, ὅτε εἰς ἀμφοτέρους ἐφάνη ὅτι ἤκουσαν λυγμοὺς γυναικός.

Διάκόψαντες τὴν συνομιλίαν, ἔτειναν τὸ οὖς μετὰ προσοχῆς, ἀλλ' ἄκρα σιγῆ ἐπεκράτει. Ἀπέδωκαν τὸ πρᾶγμα εἰς παίγιον τῆς ἡχοῦς ἢ ἀπάτην, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ νέοι λυγμοί, σφοδρότεροι τῶν πρώτων, ἐπληξάν τὰς ἀκοὰς αὐτῶν.

— Τί συμβαίνει ἄρα γε; εἶπον και οἱ δύο συγχρόνως.

Και ἠγέρθησαν ἀμφοτέροι, ὅπως ἐξακριβώσωσι τὴν αἰτίαν τῶν κλαυθμῶν.

Ἐκαστος δύναται νὰ ἐννοήσῃ, ὁπόση ἦτο ἡ περιεργία αὐτῶν.

— Πόσον θὰ χαίρης τώρα σὺ; εἶπεν ὁ Μιχαήλ μετὰ τινος εἰρωνείας.

— Κτὶ διατί;

— Ἐλα, ἄφησε τώρα τὴν ὑπόκρισιν.

— Δὲν σ' ἐννοῶ.

— Μ' ἐννοεῖς κάλλιστα. Δὲν σοῦ ἐπῆλθεν ἄρα γε εἰς τὸν νοῦν ἡ ἰδέα, ὅτι ἐν τοῖς λυγμοῖς αὐτοῖς ὑπάρχει ὀλόκληρον δράμα, πλήρης μυθιστορία, ἢ τοῦλάχιστον σελὶς τις τοιαύτης;

— Σὲ βεβαιῶ, ὅτι ἡ συνήθης τῷ ἀνθρώπῳ περιέργεια οὔτε κὰν μὲ ἀφῆκε νὰ σκεφθῶ περὶ τούτου.

Ταῦτα λέγοντες οἱ δύο φίλοι προεχώρουν, ὀδηγούμενοι πάντοτε ὑπὸ τῶν λυγμῶν, ἐν καμπῇ δὲ τινὶ τῆς ὁδοῦ, εὔρον τὸ ἀντιεῖμενον ὅπερ ἐζήτουν.

Ἦτο νεάνις, ὡραία, καθὼς ἐφαίνετο συνεσταλμένη ἐπὶ τινος καθίσματος, ξανθὴ, οὐχὶ πλέον τῶν δέκα και ὀκτῶ ἐτῶν.

Ἐπεταί συνέχεια.

Α. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΝΥΛΛΗΣ.

GOETHE

ΝΥΚΤΕΡΙΝΟΝ ΔΣΜΑ ΟΔΟΠΟΡΟΥ

Σὺ, τὸ τέκνον τούρανου,
ὅπερ τὸ κακὸν κοιμίζεις
και διττῶς ἀνακουφίζεις
τὸν διττῶς περιάλγη, —
Ἄχ, ὁ βίος μὲ βαρύνει
τὴν ἡλύπη και χαρά; —
Σὺ ἐλάφρονον, εἰρήνη,
τὴν ψυχὴν μου μ' λιγρὰ!

Ὁμοίον.

Ἐρ' ὄλων τῶν ἀκρῶν,
ὕπάρχει ἡσυχία,
ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν μερῶν
πνοῆς τινὰ στοιχεῖα
νῦν δύνασαι νὰ αἰσθῆνθῃς.
Σιγᾶ τοῦ δάσους τὸ πτηνόν!
Περίμενε· ἐκ τῶν δεινῶν
Ταχὺ και σὺ θ' ἀπαλλαχθῆς.

Συνηγορία

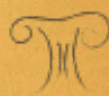
Ἄφεις ποτε μεγάλην συνηγορίαν
σοφός τις ἐπανῆλθ' εἰς τὴν οἰκίαν·
ἐρωτηθεὶς δὲ ἂν εὐηρεστήθῃ
και βίβλοι ἂν ὑπῆρχον — ἀπεκρίθη —
δὲν ἤθελον ἀνοίξῃ οὐδέμιαν.»

ΣΤ. Δ. ΒΑΔΒΗΣ

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου ΚΟΡΙΝΝΗΣ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΑΛΕΞΟΥΡΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ
ΣΥΛΛΟΓΗ Π. ΠΑΤΡΙΚΙΟΥ

ΙΑΚΩΒΑΤΕΙΟΣ
ΔΗΜΟΣΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΗΘΟΥΡΙΟΥ

Α1.Σ3.Υ1.Φ5.0021